Kulturutskottets betänkande

1982/83:23

om anslag till kyrkliga ändamål (prop. 1982/83:100 bil. 15 delvis)

TRETTONDE HUVUDTITELN

Kyrkliga ändamål

1. **Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Förvaltningskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens i proposition 1982/83:100 bilaga 15 (civildepartementet) under punkterna C 1–C 10 (s. 60–72) framlagda förslag och hemställer

1. att riksdagen till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 11 378 000 kr.,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anslag ur kyrkofonden till personaladministrativa tjänster vid domkapitlen,
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om ändring av kyrkofondens bidrag enligt vad som anförts i proposition 1982/83:100,
4. att riksdagen till *Ersättningar till kyrkor m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 140 000 kr.,
5. att riksdagen till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 5 051 000 kr.,
6. att riksdagen till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 177 000 kr.,
7. att riksdagen till *Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 2 330 000 kr.,
8. att riksdagen till *Bidrag till restaurering av Vadstena klosterkyrka* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.,
9. att riksdagen till *Bidrag till ekumenisk verksamhet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 520 000 kr.,
10. att riksdagen till *Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 610 000 kr.,
11. att riksdagen till *Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 295 000 kr.,
12. att riksdagen till *Bidrag till trossamfund* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 32 850 000 kr.

2. **Bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund.** Regeringen har under punkt C 11 (s. 72 och 73) föreslagit riksdagen att till Bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 12 450 000 kr.

Motion

I motion 1982/83:1066 av Evert Svensson m. fl. (s) yrkas att riksdagen beslutar bemyndiga regeringen att, i likhet med vad som skett i fråga om allmänna samlingslokaler, överskrida anslaget till anskaffande av lokaler för trossamfund om det behövs av sysselsättningsskäl.

Utskottet

Från anslaget utgår till trossamfund särskilt bidrag till lokaler för religiös verksamhet (lokalbidrag). Lokalbidrag får utgå för anordnande av lokal genom nybyggnad, ombyggnad eller köp, genomgripande upprustning av befintlig lokal och anskaffande av inventarier i samband med anordnande av lokal. Fråga om lokalbidrag prövas av en samarbetsnämnd, vari ingår företrädare för alla samfund eller grupper av församlingar som är anslutna till eller samverkar med Sveriges frikyrkoråd. Anslaget för innevarande budgetår uppgår till 12 150 000 kr. För budgetåret har 88 församlingar anhållit om statsbidrag till anskaffande av lokaler med en total byggnadskostnad på ca 141 milj. kr. Samarbetsnämnden har framhållit att behovet av lokalanskaffning är betydande, och de sammanlagda byggnadskostnaderna har ökat starkt. Medelstilldelningen har under året minskat från 90 % till 70 % av de maximala beloppen, vilka för anordnande eller upprustning är 30 % av skäliga kostnader, dock högst 500 000 kr. för varje församling.

I propositionen föreslås en uppräkning av anslaget med 300 000 kr. till 12 450 000 kr.

Under hänvisning till den stora arbetslösheten, inte minst inom byggnadssektorn, och till de många ansökningar som f. n. finns hos samarbetsnämnden – tillhopa avseende en byggnadskostnad av bortåt 50 milj. kr. – hemställs i motion 1066 (s) att regeringen skall få ett bemyndigande att överskrida anslaget om det behövs av sysselsättningsskäl. Motionärerna hänvisar i sammanhanget till att det anslag i budgetpropositionen som avser Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler m. m. (bil. 13 Bostadsdepartementet) föreslås få ett sådant bemyndigande. Utskottet vill i anslutning härtill nämna att det åsyftade anslaget är så konstruerat att det årligen fastställs en ram för beslut om upprustningsbidrag m. m. och att regeringen bemyndigas överskrida denna ram om det behövs av sysselsättningsskäl. Därutöver anvisas medel under ett reservationsanslag som beräknas med utgångspunkt i anslagsbehovet grundat på tidigare meddelade beslut om bidrag.

Utskottet vill erinra om att det även för trossamfund finns möjlighet att få

del av det statliga stöd som utgår till allmänna samlingslokaler. Stöd kan visserligen inte utgå för gudstjänstlokaler men däremot för det behov av andra utrymmen som finns, exempelvis studieverksamhet, kulturell verksamhet och fritidsverksamhet. En förutsättning för stöd är att samlingslokalen opartiskt, i skälig omfattning och på skäliga villkor hålls tillgänglig för upplåtelse åt varje inom orten verksam organisation eller grupp med organiserad verksamhet. Utskottet vill här dock också nämna att efterfrågan på det statliga stödet till samlingslokaler är stort. I fråga om upprustningsbidrag är väntetiden mycket lång.

Då man skall bedöma motionsyrkandet måste också beaktas att trossamfunden även har möjlighet att i här aktuellt avseende få stöd inom ramen för samhällets arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Om nybyggnad eller upprustning av lokaler för trossamfund genomförs som enskilt beredskapsarbete lämnas statsbidrag enligt samma grunder som gäller för bidrag från förevarande anslag (96 § arbetsmarknadskungörelsen).

Vid en sammanfattande bedömning har utskottet kommit fram till att inte föreslå riksdagen någon ändring i fråga om anslagskonstruktionen för bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund eller att eljest föreslå någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen. Denna avstyrks.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen till *Bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 12 450 000 kr.,
2. beträffande *bemyndigande att överskrida anslaget av sysselsättningsskäl*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1066.

3. **Bidrag till kyrkofonden på grund av indragna skatteutjämningsmedel.** Regeringen har under punkt C 12 (s. 74) föreslagit riksdagen att till Bidrag till kyrkofonden på grund av indragna skatteutjämningsmedel för budgetåret 1983/84 anvisa ett anslag av 44 000 000 kr.

Motion

I motion 1982/83:1631 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83:1630 –

1. att riksdagen till kyrkofonden anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 44 000 000 kr. förhöjt anslag om 88 000 000 kr.,

2. att anslagets beteckning ändras till Bidrag till kyrkofonden för skatteutjämning.

Utskottet

Riksdagen fattade år 1982 beslut om ett inomkyrkligt skatteutjämningssystem (prop. 1981/82:158, KU 1981/82:28, rskr 1981/82:309). Det nya systemet trädde i kraft vid årsskiftet. Det statliga skatteutjämningsbidraget till de kyrkliga kommunerna upphörde då, liksom tidigare system för utjämning av vissa avlöningskostnader mellan pastoraten via kyrkofonden. Under åren 1983 och 1984 kommer kyrkofonden dock att övergångsvis få inkomster från det tidigare avräkningssystemet. I propositionen föreslås att bidrag ur förevarande anslag därför inte skall utgå till kyrkofonden för första halvåret 1984. För nästa budgetår beräknas ett medelsbehov av 44 milj. kr. avseende återstoden av bidraget för år 1983. Det förutsattes nämligen i proposition 1981/82:158 att bidrag skulle utgå med totalt 88 milj. kr. för innevarande år och av detta belopp har hälften anvisats under det nu löpande budgetåret.

Här bör också nämnas att det i propositionen anförs att för andra halvåret 1984 bidrag bör utgå med samma belopp som för andra halvåret 1983, dvs. med 44 milj. kr., samt att avsikten är att bidraget därefter skall upphöra.

I motion 1631 (c) yrkas att anslaget för nästa budgetår skall höjas med 44 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Vidare yrkas att anslagsbeteckningen skall ändras till Bidrag till kyrkofonden för skatteutjämning. Motionärerna anför att det nya skatteutjämningssystemet har som utgångspunkt att kyrkan via kyrkofonden skall behålla nuvarande statsbidrag och att, om bidraget skulle falla bort, detta skulle medföra en höjning av den allmänna kyrkoavgiften. Motionärerna framhåller att den nu föreslagna sänkningen av statsbidraget ökar påfrestningarna på församlingarna och att det framstår som onödigt och okänsligt att ändra förutsättningarna för den beslutade reformen, innan man haft möjlighet att pröva den i praktiken. De bidrag staten f. n. ger till kyrkofonden bör utvecklas på samma sätt som de bidrag staten ger till de fria trossamfunden.

Utskottet vill här nämna dels att det årliga bidragsbeloppet 88 milj. kr. motsvarar drygt tre öre i allmän kyrkoavgift, dels att 1983 års kyrkomöte som sin mening gett regeringen till känna bl. a. att statsbidraget till kyrkofonden bör utgå med oförminskat belopp tills vidare och att frågan om minskning eller slopande av anslaget bör tas upp på nytt först när strukturutredningens arbete slutförts (kyrkolagsutskottets betänkande LU 1983:12, kyrkomötets skrivelse 1983:24).

Utskottet har inte något att erinra mot regeringsförslaget och avstyrker således motionen i motsvarande del (yrkande 1). Utskottet finner inte heller skäl förorda en ändring av anslagsbeteckningen (yrkande 2).

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 och med avslag på motion 1982/83:1631 till *Bidrag till kyrkofonden på grund av indragna skatteutjämningsmedel* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 44 000 000 kr.

4. **Bidrag till kyrkomötet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt C 13 (s. 74 och 75) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till kyrkomötet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 1 700 000 kr.

Stockholm den 7 april 1983

På kulturutskottets vägnar
ING-MARIE HANSSON

Närvarande: Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Tore Nilsson (m), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Stina Gustavsson (c) och Lars Hjertén (m).

Reservationer

1. Bemyndigande att överskrida anslaget av sysselsättningsskäl (punkt 2, mom. 2)

Karl Boo (c), Jan-Erik Wikström (fp) och Stina Gustavsson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utskottet vill" och på s. 3 slutar "Denna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns mycket starka skäl för att ge regeringen ett sådant bemyndigande som motionärerna föreslår. Som framgår av propositionen och av vad utskottet anfört i det föregående föreligger ansökningar om bidrag till anskaffande av lokaler för trossamfund som vida överstiger vad som kan tillgodoses inom ramen för den av regeringen föreslagna medelsanvisningen.

Vid bedömandet av motionsyrkandet bör beaktas vilka möjligheter trossamfunden har att få stöd från samhället för anskaffande av lokaler på annat sätt. Dessa möjligheter är mycket begränsade. Rent formellt kan stöd utgå från de anslag som avser allmänna samlingslokaler, dock inte för gudstjänstlokaler. Som framgår av budgetpropositionen (bil. 13 s. 67) är exempelvis väntetiden för upprustningsbidrag till allmänna samlingslokaler ca 5 år. Härtill kommer att man måste räkna med att de prioriteringsregler, som bostadsstyrelsen utfärdat (BOFS 1981:7 s. 14), gör att trossamfunden skulle ha mycket svårt att hävda sig om de mera allmänt skulle söka få stöd från anslagen till allmänna samlingslokaler. Även möjligheterna för trossamfunden att få hjälp med att bygga eller rusta upp sina lokaler genom beredskapsarbeten är starkt begränsade. Ett av skälen härtill är att de samfund, som behöver stöd i förevarande sammanhang, i allmänhet inte är

verksamma i orter, där de största satsningarna på beredskapsarbeten görs.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att regeringen bör ges ett sådant bemyndigande som motionärerna föreslår. Ett sådant bemyndigande torde böra kombineras med en omläggning av anslagskontruktionen så att denna blir av samma slag som motsvarande konstruktion för anslaget Upprustningsbidrag m. m. till allmänna samlingslokaler m. m. Regeringen bör snarast lägga fram förslag härom.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1066 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Bidrag till kyrkofonden på grund av indragna skatteutjämningsmedel (punkt 3)

Karl Boo och Stina Gustavsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet har" och slutar "(yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att det nya inomkyrkliga skatteutjämningssystemet är så konstruerat att dess förutsättningar rubbas om en nedskärning eller ett avskaffande av förevarande anslag genomförs. Det mest naturliga enligt utskottets mening är därför att, i likhet med vad som yrkas i motion 1631, medel anvisas i den utsträckning som riksdagen förutsatte vid sitt beslut i frågan då systemet infördes. Den meningsyttring som 1983 års kyrkomöte enhälligt gjort i frågan understryker ytterligare det angelägna i en sådan åtgärd. Det bör också i detta sammanhang beaktas att riksdagen på frikyrkorådets förslag anslutit sig till inriktningen att anslagsgivningen till de fria trossamfunden skall motsvara en viss del av statsbidraget till svenska kyrkan. Skulle skatteutjämningsbidraget till svenska kyrkan reduceras eller helt avvecklas så raseras denna jämförande grund för bidragsgivningen till de fria trossamfunden.

Utskottet anser att anslaget i fortsättningen bör benämnas på sätt föreslås i motionen.

I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet motion 1631.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1631 och med anledning av proposition 1982/83:100 till *Bidrag till kyrkofonden för skatteutjämning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 88 000 000 kr.